ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 6ης Μαΐου 1986 *

Στην υπόθεση 304/84,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Cour d'appel του Colmar προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Ministère public (Εισαγγελικής Αρχής), αφενός,

και

1) Claude Muller,

2) SARL Kampfmeyer-France,

3) Comité national des associations populaires familiales et syndicales, αφετέρου,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία ιδίως της οδηγίας 74/329 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1974, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τους γαλακτωματοποιητές, σταθεροποιητές, τα πυκνωτικά και πηκτικά μέσα που επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν στα τρόφιμα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/011, σ. 10),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

συγκείμενο από τους U. Everling, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet, O. Due, Y. Galmot και Κ. Κακούρη, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο Claude Muller και η SARL Kampfmeyer-France, εκπροσωπούμενοι από τους δικηγόρους Lise Funck-Brentano και François Jemoli,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η γερμανική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Martin Seidel και Ernst Röder,

— η ιταλική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Pier Giorgio Ferri,

— η γαλλική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. Abraham,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Michel van Ackere,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 28ης Φεβρουαρίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1984, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Δεκεμβρίου 1984, το Cour d' appel του Colmar υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 74/329 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1974, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τους γαλακτωματοποιητές, σταθεροποιητές, τα πυκνωτικά και πηκτικά μέσα που επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν στα τρόφιμα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/011, σ. 10), καθώς και ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 έως 36 της Συνθήκης.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης που κινήθηκε κατά της SARL Kampfmeyer-France (στο εξής: Kampfmeyer), στο πρόσωπο του πληρεξουσίου της, Claude Muller. Η Kampfmeyer είχε εισαγάγει από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ειδικό βασικό παρασκεύασμα για ζαχαροπλαστική χρήση, επονομαζόμενο « Phénix ». Το παρασκεύασμα αυτό, που διατίθεται νομίμως στο εμπόριο στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, περιέχει τον γαλακτωματοποιητή Ε 475 (πολυγλυκερικοί εστέρες λιπαρών οξέων), του οποίου η χρήση στα τρόφιμα δεν

επιτρέπεται στη Γαλλία. Η παρουσία αυτής της ουσίας στο εισαγόμενο προϊόν δεν αναφερόταν επάνω στη συσκευασία, όπου φερόταν ωστόσο η μνεία « σύμφωνο προς τη γαλλική νομοθεσία ».

3 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η γαλλική νομοθεσία (διάταγμα της 15ης Απριλίου 1912, JORF της 29.6.1912) απαγορεύει τη χρήση οποιασδήποτε χημικής ουσίας στα τρόφιμα, εκτός αν η χρήση της ουσίας αυτής έχει επιτραπεί με διυπουργική απόφαση. Τέτοια άδεια δεν είχε χορηγηθεί πάντως για τη χρήση του γαλακτωματοποιητή Ε 475. Εξάλλου, με εγκύκλιο της 8ης Αυγούστου 1980 (JORF της 25.9.1980) ρυθμίζεται το περιεχόμενο των αιτήσεων παροχής αδείας, με τις οποίες πρέπει να αποδεικνύεται ιδίως το συμφέρον το οποίο αντιπροσωπεύει η συγκεκριμένη ουσία για τους παρασκευαστές και τους καταναλωτές και να θεμελιώνεται ο αβλαβής χαρακτήρας της ουσίας αυτής υπό κανονικές συνθήκες χρήσεώς της.

4 Βάσει αυτών των στοιχείων, το Tribunal correctionnel (Πλημμελειοδικείο) του Στρασβούργου, με απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 1983, έκρινε τον Muller ένοχο των πλημμελημάτων της απάτης περί την ουσιώδη ιδιότητα εμπορεύματος και της νοθείας τροφίμων και τον καταδίκασε για το λόγο αυτό σε χρηματική ποινή, στη δημοσίευση της απόφασης στον τύπο, καθώς και στην καταβολή αποζημιώσεως.

5 Ο κατηγορούμενος άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής, επικαλούμενος προς υπεράσπισή του τις διατάξεις τόσο της προαναφερθείσας οδηγίας 74/329 όσο και του άρθρου 30 της Συνθήκης. Για να μπορέσει να αξιολογήσει αυτή την επιχειρηματολογία, το Cour d' appel (Εφετείο) του Colmar ανέβαλε την έκδοση οριστικής αποφάσεως και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Η οδηγία 74/329 του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 1974, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τους γαλακτωματοποιητές, σταθεροποιητές, τα πυκνωτικά και πηκτικά μέσα που επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν στα τρόφιμα, έχει ως αποτέλεσμα να εμποδίζει ένα κράτος μέλος να θεσπίζει απαγόρευση της χρήσης μιας από τις ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι; σε περίπτωση δε αρνητικής απαντήσεως, υπό ποιες προϋποθέσεις μια τέτοια απαγόρευση της χρήσης μπορεί να επιτρέπεται στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου;

2) Ένα κράτος μέλος που νομίμως απαγόρευσε τη χρήση μιας από τις ουσίες που περιέχονται στο παράρτημα Ι μπορεί να αντιταχθεί στην εισαγωγή και στη διάθεση προς πώληση στο έδαφός του προϊόντος που περιέχει μια τέτοια ουσία και που παρασκευάζεται σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία σε άλλο κράτος

μέλος, για λόγο πέρα από εκείνους που απαριθμούνται στο άρθρο 8, παράγραφος 4, της οδηγίας της 18ης Ιουνίου 1974, χωρίς να αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 30 της Συνθήκης της Ρώμης; »

Επί του πρώτου ερωτήματος

6 Το ερώτημα αυτό αφορά την ερμηνεία της προαναφερθείσας οδηγίας 74/329, σκοπός της οποίας είναι να επιτευχθεί ένα πρώτο στάδιο προσεγγίσεως των εθνικών νομοθεσιών, το οποίο συνίσταται στην « κατάρτιση ενιαίου καταλόγου των ουσιών ... οι οποίες, μόνο αυτές, μπορούν να επιτρέπονται από τα κράτη μέλη για την επεξεργασία των τροφίμων » (τέταρτη αιτιολογική σκέψη). Τα τρόφιμα στα οποία μπορούν να προστίθενται οι ουσίες αυτές και οι προϋποθέσεις αυτής της προσθήκης πρέπει να προσδιοριστούν από το Συμβούλιο σε δεύτερο στάδιο (έκτη αιτιολογική σκέψη και άρθρο 4). Καμία σχετική πράξη του Συμβουλίου δεν έχει ωστόσο εκδοθεί μέχρι τώρα.

7 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, « για την επεξεργασία των τροφίμων με γαλακτωματοποιητές, σταθεροποιητές, πυκνωτικά και πηκτικά μέσα, τα κράτη μέλη επιτρέπουν μόνο τη χρησιμοποίηση εκείνων που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι και μόνον υπό τους όρους που ενδεχομένως καθορίζονται σε αυτό ». Το άρθρο 5 της οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν, για χρονικό διάστημα το πολύ ενός έτους, να αναστείλουν την άδεια χρησιμοποιήσεως μιας από τις ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι ή να μειώσουν τη μέγιστη επιτρεπόμενη περιεκτικότητα, αν η χρησιμοποίηση της ουσίας αυτής στα τρόφιμα ή η περιεκτικότητά της είναι δυνατό να θέσει σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία. Τέλος, το άρθρο 8 καθορίζει κριτήρια σχετικά με την επισήμανση των ουσιών, στις οποίες αναφέρεται η οδηγία· δυνάμει της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού, τα κράτη μέλη δεν μπορούν πλέον να απαγορεύουν την εισαγωγή στο έδαφός τους και τη διάθεση στο εμπόριο των ουσιών αυτών, για το μόνο λόγο ότι η επισήμανσή τους είναι ανεπαρκής, αν αυτή είναι σύμφωνη προς τις προϋποθέσεις που ορίζονται από το ίδιο το άρθρο.

8 Όλοι οι διάδικοι που κατέθεσαν παρατηρήσεις συμφωνούν στο ότι από τις προαναφερθείσες διατάξεις, εκτιμώμενες στο σύνολό τους, προκύπτει ότι η οδηγία 74/329 δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιτρέπουν τις ουσίες που απαριθμούνται στον κατάλογο της οδηγίας αυτής σε κάθε περίπτωση. Έχουν όμως διαφορετικές απόψεις ως προς το περιθώριο διακριτικής εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη να απαγορεύουν τη χρήση μιας από τις εν λόγω ουσίες.

9 Κατά τον Muller και την εταιρία Kampfmeyer, καθώς και κατά τη γερμανική και την ιταλική κυβέρνηση, από το σκοπό της οδηγίας προκύπτει ότι μια τέτοια απαγόρευση πρέπει να δικαιολογείται από λόγους που ανάγονται στην ανθρώπινη υγεία και ότι πρέπει να περιορίζεται σε συγκεκριμένα τρόφιμα· αποκλείεται επομένως οποιαδήποτε γενική και απόλυτη απαγόρευση μιας από τις υπό κρίση ουσίες.

10 Αντιθέτως, η γαλλική κυβέρνηση φρονεί ότι ο κατάλογος των προσθέτων που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας έχει απλώς περιοριστικό χαρακτήρα και δεν συνεπάγεται καμία υποχρέωση να επιτραπεί η χρήση του καθενός από τα πρόσθετα αυτά. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη ναι μεν μπορούν πλέον να επιτρέπουν μόνο ουσίες που περιέχονται στον κατάλογο αυτό, έχουν ωστόσο την ευχέρεια να απαγορεύουν, ακόμη και ολοσχερώς, τη χρήση των ουσιών αυτών, αν θεωρούν ότι είναι επικίνδυνες για την υγεία του καταναλωτή.

11 Η Επιτροπή, ενώ δέχεται ότι ένα κράτος μέλος μπορεί να απαγορεύει, ακόμη και ολοσχερώς, τη χρήση μιας από τις ουσίες που περιέχονται στη θετική απαρίθμηση του καταλόγου της οδηγίας προκειμένου για τρόφιμα εγχώριας παραγωγής, φρονεί ότι μια τέτοια απαγόρευση δεν μπορεί να ισχύσει όταν πρόκειται για εισαγωγή, από άλλα κράτη μέλη όπου διατίθενται νομίμως στο εμπόριο, τροφίμων που δεν ενέχουν κανένα κίνδυνο για την υγεία. Η Επιτροπή τονίζει, εξάλλου, ότι η ελευθερία των κρατών μελών να απαγορεύουν τη χρήση των εν λόγω ουσιών περιορίζεται από τις ειδικές διατάξεις των άρθρων 5 και 8 της οδηγίας και από τις διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

12 Όπως εκτέθηκε πιο πάνω, η οδηγία 74/329 αποσκοπεί σε μερική μόνο εναρμόνιση στον τομέα των υπό κρίση προσθέτων, σε μεταγενέστερο δε μόνο στάδιο πρέπει να καθοριστούν σε κοινοτικό επίπεδο οι προϋποθέσεις χρήσεως των ουσιών αυτών. Περιοριζόμενη στον προσδιορισμό των γαλακτωματοποιητών, σταθεροποιητών, των πυκνωτικών και πηκτικών μέσων « που επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν στα τρόφιμα », η οδηγία αφήνει στα κράτη μέλη την εξουσία να θέτουν τους δικούς τους κανόνες για τη χρήση των εν λόγω ουσιών, ιδίως όσον αφορά τον προσδιορισμό των τροφίμων στα οποία αυτή αναφέρεται και τις προϋποθέσεις της προσθήκης. Όπως, όμως, προκύπτει από την οικονομία τόσο της ίδιας της οδηγίας όσο και των λοιπών κανόνων του κοινοτικού δικαίου, η εξουσία αυτή δεν είναι απεριόριστη.

13 Σχετικώς, πρέπει καταρχάς να τονιστεί ότι, δυνάμει του προαναφερθέντος άρθρου 5 της οδηγίας, ένα κράτος μέλος που επέτρεψε τη χρήση, σε ορισμένα τρόφιμα, μιας από τις ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι δεν μπορεί να αναστείλει την άδεια αυτή ή να περιορίσει το περιεχόμενό της, παρά μόνο για λόγους που ανάγονται στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και για περιορισμένο χρονικό διάστημα, εν αναμονή οριστικής αποφάσεως του Συμβουλίου. Εξάλλου, το άρθρο 8, παράγραφος 4, εμποδίζει μια τέτοια απαγόρευση επιβαλλόμενη με την αιτιολογία και μόνο ότι οι αναγραφόμενες στο προϊόν ενδείξεις είναι ανεπαρκείς, αν αυτές είναι σύμφωνες προς τις προϋποθέσεις που τίθενται από το άρθρο αυτό.

14 Έπειτα, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως έκρινε τελευταία το Δικαστήριο με την απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1985 (υπόθεση 247/84, Motte, Συλλογή 1985, σ. 3887), αφενός, η ύπαρξη των οδηγιών εναρμονίσεως δεν αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 30 της Συνθήκης και, αφετέρου, ότι μόνο στην περίπτωση που κοινοτικοί κανόνες προβλέπουν την πλήρη εναρμόνιση όλων των μέτρων που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της προστασίας της υγείας και ρυθμίζουν κοινοτικές διαδικασίες ελέγχου της τηρήσεώς τους παύει να είναι δικαιολογημένη η προσφυγή στο άρθρο 36. Επομένως, η εφαρμογή των απαγορεύσεων χρήσεως των ουσιών που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας στα προϊόντα που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη πρέπει να γίνεται τηρουμένου του άρθρου 30 και επ. της Συνθήκης, τα οποία αποτελούν αντικείμενο του δευτέρου ερωτήματος.

15 Πρέπει, επομένως, στο πρώτο ερώτημα να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 74/329 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1974, δεν εμποδίζει ένα κράτος μέλος να απαγορεύει τη χρήση μιας από τις ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της εν λόγω οδηγίας, υπό την επιφύλαξη πάντως της τήρησης των προϋποθέσεων που τίθενται από τα άρθρα 5 και 8 της οδηγίας και, όσον αφορά την εφαρμογή της απαγόρευσης αυτής στα τρόφιμα που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη, από το άρθρο 30 και επ. της Συνθήκης.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

16 Σχετικά με το δεύτερο ερώτημα που αφορά την ερμηνεία του άρθρου 30 και επ. της Συνθήκης, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η εφαρμογή στα προϊόντα που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη, όπου διατίθενται νομίμως στο εμπόριο, μιας εθνικής νομοθεσίας σαν αυτή που αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς στην κύρια δίκη μπορεί να παρεμποδίσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο και συνιστά, ως εκ τούτου, μέτρο ισοδύναμο προς ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης. Πρέπει ωστόσο να εξεταστεί αν, ενόψει της μερικής μόνο κοινοτικής εναρμονίσεως στον οικείο τομέα, η εφαρμογή αυτή δικαιολογείται από λόγους προστασίας της υγείας των ανθρώπων κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης.

17 Ο Muller και η εταιρία Kampfmeyer εκθέτουν σχετικώς ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι παρεκκλίσεις από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και ιδίως οι αναφερόμενες στην προστασία της δημόσιας υγείας πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Όσον αφορά ειδικότερα την ουσία Ε 475, φρονούν ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος δημόσιας υγείας που να επιτρέπει σε ένα κράτος μέλος να αντιταχθεί στην εμπορία ενός προϊόντος, στο οποίο περιέχεται η εν λόγω ουσία σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της οδηγίας 74/329. Η εν λόγω ουσία δεν είναι επιβλαβής αυτή καθαυτή· επιπλέον, η κοινοτική Επιστημονική Επιτροπή Τροφίμων της αναγνώρισε πολλαπλά πλεονεκτήματα τόσο για τον παρασκευαστή που τη χρησιμοποιεί όσο και για τον καταναλωτή. Εν πάση περιπτώσει, το βάρος της αποδείξεως των περιστάσεων που δικαιολογούν την παρέκκλιση από τον κανόνα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων το φέρει το κράτος μέλος, η κανονιστική ρύθμιση του οποίου γεννά το εμπόδιο.

18 Η γαλλική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι εθνικές αρχές έχουν την εξουσία αλλά και την υποχρέωση, στον τομέα των προσθέτων, να εξασφαλίζουν την προστασία της υγείας των καταναλωτών λαμβάνοντας υπόψη τις συνήθειες διατροφής τους. Όσον αφορά την ουσία Ε 475, εξακολουθούν να υφίστανται σοβαρές αμφιβολίες ως προς τον αβλαβή της χαρακτήρα, ιδίως αν ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες διαιτητικές συνήθειες του γαλλικού πληθυσμού. Όπως προκύπτει από πρόσφατη μελέτη που πραγματοποιήθηκε στη Γαλλία, στο κράτος μέλος αυτό υπάρχει κίνδυνος υπερβάσεως της επιτρεπόμενης ημερήσιας δόσης, την οποία προτείνει η κοινοτική Επιστημονική Επιτροπή Τροφίμων, ιδίως στα παιδιά, που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες προϊόντων ζαχαροπλαστικής.

19 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η γενική απαγόρευση εισαγωγής και εμπορίας προϊόντων που νομίμως διατίθενται στο εμπόριο από άλλο κράτος μέλος, για το λόγο ότι περιέχουν μία από τις ουσίες που περιέχονται στη θετική απαρίθμηση του καταλόγου της οδηγίας 74/329, είναι καταχρηστική όταν η προσθήκη της εν λόγω ουσίας παραμένει εντός των επιτρεπομένων ορίων σύμφωνα με το επίπεδο των γνώσεων της διεθνούς επιστήμης. Όσον αφορά ειδικότερα την ουσία Ε 475, η κοινοτική Επιστημονική Επιτροπή Τροφίμων αναγνωρίζει ορισμένα τεχνικά πλεονεκτήματα της εν λόγω ουσίας, ιδίως όταν χρησιμοποιείται στα προϊόντα αρτοποιίας, και συμπεραίνει ότι η χρήση της ουσίας αυτής μπορεί να επιτρέπεται εντός των ορίων της επιτρεπόμενης ημερήσιας δόσης των 25 χιλιοστογράμμων ανά χιλιόγραμμο (mg/kg) βάρους.

20 Πρέπει καταρχάς να τονιστεί ότι δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων ότι, έστω και αν οι ουσίες στις οποίες αναφέρεται η οδηγία 74/329 δεν είναι αυτές καθαυτές επιβλαβείς, η κατανάλωσή τους πέρα από κάποιο όριο μπορεί να προκαλέσει κίνδυνο

για την ανθρώπινη υγεία. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνεται άλλωστε από το ίδιο το γεγονός ότι ο κοινοτικός νομοθέτης έχει δηλώσει την πρόθεση να καθορίσει, σε δεύτερο στάδιο της προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών, τις ανώτατες επιτρεπόμενες δόσεις και τα αντίστοιχα τρόφιμα. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι εξακολουθούν, στην παρούσα φάση εξελίξεως της επιστημονικής έρευνας, να υφίστανται αβεβαιότητες ως προς τον υπολογισμό των κρισίμων ορίων βλαπτικότητας, δεδομένου ότι τα όρια αυτά αποτελούν συνάρτηση των ποσοτήτων προσθέτων που απορροφώνται με το σύνολο της τροφής και εξαρτώνται επομένως σε σημαντικό βαθμό από τις διαιτητικές συνήθειες στα διάφορα κράτη μέλη.

21 Όπως έχει δεχτεί το Δικαστήριο, μεταξύ άλλων με τις αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1983 (υπόθεση 174/82, Sandoz, Συλλογή 1983, σ. 2445) και της 10ης Δεκεμβρίου 1985 (Motte, προαναφερθείσα), υπό τέτοιες περιστάσεις και ελλείψει πλήρους κοινοτικής εναρμονίσεως στον οικείο τομέα, εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίζουν σε ποια έκταση προτίθενται να εξασφαλίζουν την προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων με γνώμονα τις ιδιαίτερες διαιτητικές συνήθειες των πληθυσμών τους, λαμβάνοντας όμως υπόψη τις επιταγές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Κοινότητας.

22 Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι η οδηγία 74/329, όπως άλλωστε και οι άλλες βασικές οδηγίες στον τομέα των προσθέτων των τροφίμων, οι οποίες έχουν αντίστοιχη οικονομία, προδίδει μεγάλη επιφυλακτικότητα ως προς τον ενδεχόμενα βλαπτικό χαρακτήρα των ουσιών αυτών, λαμβάνοντας για το λόγο αυτό ως αφετηρία την αρχή ότι πρέπει να περιοριστεί, κατά το μέτρο του δυνατού, η ανεξέλεγκτη κατανάλωσή τους μέσω της τροφής. Η αρχή αυτή, που πρέπει να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται σε ένα θεμιτό στόχο υγειονομικής πολιτικής, εφαρμόζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε μόνο τα πρόσθετα που ανταποκρίνονται σε πραγματική ανάγκη, ιδίως τεχνικού ή οικονομικού χαρακτήρα, να επιτρέπονται στην ανθρώπινη διατροφή.

23 Κατά συνέπεια, το κοινοτικό δίκαιο, στο παρόν στάδιο εξελίξεώς του, δεν εμποδίζει ένα κράτος μέλος να απαγορεύει την εμπορία τροφίμων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, στα οποία τρόφιμα έχουν προστεθεί τέτοιες ουσίες. Πάντως, η αρχή της αναλογικότητας, που αποτελεί τη βάση του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 36 της Συνθήκης, επιβάλλει η απαγόρευση αυτή να περιορίζεται σε ό,τι είναι αναγκαίο για την επίτευξη των νόμιμα επιδιωκόμενων στόχων προστασίας της υγείας. Κατά συνέπεια, πρέπει να χορηγούνται άδειες διαθέσεως στο εμπόριο των προϊόντων αυτών, με μια προσιτή στους επιχειρηματίες διαδικασία, όταν αυτές συμβιβάζονται με τους εν λόγω στόχους.

24 Στο πλαίσιο της εκτίμησης των πραγματικών στοιχείων, στην οποία οφείλουν να προβούν για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη, σ' αυτά εναπόκειται να κρίνουν αν η εμπορία των τροφίμων στα οποία έχει γίνει τέτοια προσθήκη ενδέχεται να ενέχει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και αν υφίσταται πραγματική ανάγκη προσθήκης των υπό κρίση ουσιών σε συγκεκριμένα τρόφιμα. Κατά την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών, λαμβάνουν υπόψη τα πορίσματα της διεθνούς επιστημονικής έρευνας και ιδίως των εργασιών της κοινοτικής Επιστημονικής Επιτροπής Τροφίμων, συνεκτιμώντας τα πάντα με γνώμονα τις ιδιαίτερες διαιτητικές συνήθειες του κράτους μέλους εισαγωγής.

25 Στις εθνικές αρχές εναπόκειται να αποδεικνύουν, κατά περίπτωση, ότι η ρύθμισή τους είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική προστασία των συμφερόντων που αναφέρει το άρθρο 36 της Συνθήκης και ιδίως ότι η εμπορία του υπό κρίση προϊόντος ενέχει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία και ενδεχομένως ότι η προσθήκη των εν λόγω ουσιών δεν ανταποκρίνεται σε πραγματική ανάγκη.

26 Για τους λόγους αυτούς, πρέπει στο δεύτερο ερώτημα να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 30 έως 36 της Συνθήκης δεν εμποδίζουν ένα κράτος μέλος να απαγορεύει την εμπορία των τροφίμων, που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη όπου νομίμως διατίθενται στο εμπόριο, στα οποία έχει προστεθεί μία από τις ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 74/329, της 18ης Ιουνίου 1974, αρκεί η εμπορία να επιτρέπεται, με μια προσιτή στους επιχειρηματίες διαδικασία, όταν η προσθήκη της εν λόγω ουσίας ανταποκρίνεται σε πραγματική ανάγκη και δεν ενέχει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Στις αρμόδιες εθνικές αρχές εναπόκειται να αποδεικνύουν, κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνήθειες διατροφής και τα πορίσματα της διεθνούς επιστημονικής έρευνας, ότι η κανονιστική τους ρύθμιση είναι αναγκαία για την αποτελεσματική προστασία των συμφερόντων που αναφέρονται στο άρθρο 36 της Συνθήκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η γερμανική, η γαλλική και η ιταλική κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους στην κύρια δίκη το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1984 το Cour d'appel του Colmar, αποφαίνεται:

1) Η οδηγία 74/329 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1974, δεν εμποδίζει ένα κράτος μέλος να απαγορεύει τη χρήση μιας από τις ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα I της εν λόγω οδηγίας, υπό την επιφύλαξη πάντως της τήρησης των προϋποθέσεων που τίθενται από τα άρθρα 5 και 8 της οδηγίας και, όσον αφορά την εφαρμογή της απαγόρευσης αυτής στα τρόφιμα που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη, από το άρθρο 30 και επ. της Συνθήκης.

2) Τα άρθρα 30 έως 36 της Συνθήκης δεν εμποδίζουν ένα κράτος μέλος να απαγορεύει την εμπορία των τροφίμων, που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη όπου νομίμως διατίθενται στο εμπόριο, στα οποία έχει προστεθεί μία από τις ουσίες που απαριθμούνται στο παράρτημα I της οδηγίας 74/329, της 18ης Ιουνίου 1974, αρκεί η εμπορία να επιτρέπεται, με μια προσιτή στους επιχειρηματίες διαδικασία, όταν η προσθήκη της εν λόγω ουσίας ανταποκρίνεται σε πραγματική ανάγκη και δεν ενέχει κίνδυνο για τη δημόσια υγεία. Στις αρμόδιες εθνικές αρχές εναπόκειται να αποδεικνύουν, κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνήθειες διατροφής και τα πορίσματα της διεθνούς επιστημονικής έρευνας, ότι η κανονιστική τους ρύθμιση είναι αναγκαία για την αποτελεσματική προστασία των συμφερόντων που αναφέρονται στο άρθρο 36 της Συνθήκης.

Everling Joliet

Due Galmot Κακούρης

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Μαΐου 1986.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

U. Everling